

Guía docente

Guía docente				
Datos Identificativos				2022/23
Asignatura (*)	Introducción a la Codicología		Código	710G04022
Titulación	Grao en Xestión Dixital de Información e Documentación			
Descritores				
Ciclo	Periodo	Curso	Tipo	Créditos
Grado	1º cuatrimestre	Cuarto	Optativa	6
Idioma	Gallego			
Modalidad docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	Letras			
Coordinador/a	Santos Paz, Jose Carlos	Correo electrónico	j.c.santos@udc.es	
Profesorado	Santos Paz, Jose Carlos	Correo electrónico	j.c.santos@udc.es	
Web	https://coruna.academia.edu/Jos%C3%A9CSantosPaz			
Descripción general	A materia pretende introducir o alumnado no estudo das formas que adopta o libro manuscrito antigo, medieval e renacentista, prestando especial atención á descrición morfolóxica dos soportes de escritura e aos procesos polos que estes pasan para recibiren a escritura. Outros aspectos salientables son os diferentes métodos de descrición e catalogación de libros antigos, o coñecemento de bibliotecas dixitais de manuscritos, así como coñecementos relacionados coa historia do libro, das bibliotecas e coa transmisión dos textos antes da aparición da imprenta. O enfoque da materia é teórico-práctico. A parte práctica realizarase sobre facsímiles e reproducións dixitais de manuscritos.			

Competencias del título

Código	Competencias del título
A1	CE1 - Conocer y comprender los principios teóricos y metodológicos de la gestión de información y la documentación para aplicarlos en su actividad profesional
A2	CE2 - Tener los conocimientos humanísticos que le permitan contar con una cultura sólida para contextualizar los saberes adquiridos
A5	CE5 - Dominar las fuentes de información relevantes que le permitan atender de forma eficaz a las demandas de los usuarios tanto para la actividad investigadora como empresarial
A6	CE6 - Buscar y recuperar información en diversos medios para dar respuesta a la demanda de los usuarios de información
A8	CE8 - Dominar los diferentes métodos de representación de los datos, información y el conocimiento que garanticen su recuperación eficiente
A13	CE13 - Conocer y dominar las técnicas y normativas para la creación y autenticación, reunión, selección, organización, representación, preservación, recuperación, acceso, difusión e intercambio, y evaluación de los recursos y servicios de información
A19	CE19 - Determinar y aplicar métodos, medidas y técnicas destinadas a ordenar, proteger, conservar y restaurar datos, información y documentos de diversa naturaleza
A20	CE20 - Dominar las bases para desarrollar actividades de investigación utilizando métodos y principios multidisciplinares
B1	CB1 - Poseer y comprender conocimientos que aporten una base u oportunidad de ser originales en el desarrollo y/o aplicación de ideas, a menudo en un contexto de investigación
B2	CB2 - Aplicar los conocimientos adquiridos y su capacidad de resolución de problemas en entornos nuevos o poco conocidos dentro de contextos más amplios (o multidisciplinares) relacionados con su área de estudio
B5	CB5 - Poseer las habilidades de aprendizaje que les permitan continuar estudiando de un modo que habrá de ser en gran medida autodirigido o autónomo
B8	CG3 - Capacidad de planificación, organización y gestión de recursos, información y operaciones
B11	CG6 - Capacidad de comprender la importancia, el valor y la función de la Gestión Digital de Información y Documentación en la actual sociedad de las TIC
C1	CT1 - Expresarse correctamente, tanto de forma oral como escrita, en las lenguas oficiales de la comunidad autónoma
C2	CT2 - Utilizar las herramientas básicas de las tecnologías de la información y las comunicaciones (TIC) necesarias para el ejercicio de su profesión y para el aprendizaje a lo largo de su vida

Resultados de aprendizaje

Resultados de aprendizaxe	Competencias del título		
CE1 - Coñecer e comprender os principios teóricos e metodolóxicos da xestión e documentación da información para aplicalos na súa actividade profesional	A1		
CE2 - Ter o coñecemento humanístico que lle permita ter unha cultura sólida para contextualizar os coñecementos adquiridos	A2		
CE5 - Dominar as fontes de información relevantes que permitan satisfacer de forma efectiva as demandas dos usuarios tanto para a actividade investigadora como para a empresarial	A5		
CE6 - Buscar e obter información en diversos medios para responder á demanda dos usuarios de información	A6		
CE8 - Dominar os distintos métodos de representación de datos, información e coñecemento que garanta a súa recuperación eficiente	A8		
CE13 - Coñecer e dominar as técnicas e normativas para a creación e autenticación, reunión, selección, organización, representación, preservación, recuperación, acceso, difusión, intercambio e avaliación de recursos e servizos de información	A13		
CE19 - Determinar e aplicar métodos, medidas e técnicas deseñadas para ordenar, protexer, conservar e restaurar datos, información e documentos de diferente natureza	A19		
CE20 - Dominar as bases para desenvolver actividades de investigación utilizando métodos e principios multidisciplinares	A20		
CB1 - Posuír e comprender coñecementos que proporcionan unha base ou oportunidade para ser orixinais no desenvolvemento e / ou aplicación de ideas, a miúdo nun contexto de investigación		B1	
CB2 - Aplicar os coñecementos adquiridos e a súa capacidade para resolver problemas en ambientes novos ou descoñecidos dentro de contextos máis amplos (ou multidisciplinares) relacionados coa súa área de estudo		B2	
CB5 - Posuír as habilidades de aprendizaxe que lles permitan seguir estudando dun xeito que sexa en gran parte autodirixido ou autónomo		B5	
CG3 - Capacidade de planificación, organización e xestión de recursos, información e operacións		B8	
CG6 - Capacidade para comprender a importancia, valor e función da xestión dixital da información e documentación na actual sociedade das TIC		B11	
CT1 - Expresarse correctamente, oralmente e por escrito, nas linguas oficiais da comunidade autónoma			C1
CT2 - Utilizar as ferramentas básicas das tecnoloxías da información e comunicación (TIC) necesarias para o exercicio da súa profesión e para a aprendizaxe ao longo das súas vidas			C2

Contenidos	
Tema	Subtema
1. Introducción á Codicoloxía: historia da disciplina, conceptos, métodos e tendencias actuais.	
2. Soportes da escritura	Papiro Pergameo Papel Outros soportes
3. Formatos libraríos ata a Idade Moderna	Rolo Códice Outros formatos
4. Descrición morfolóxica do formato códice	Fascículos Preparación da páxina Escritura Ornamentación Encadernación
5. Problemas e métodos da catalogación de manuscritos.	

Planificación

Metodoloxías / probas	Competencias	Horas presenciais	Horas no presenciais / traballo autónomo	Horas totais
Estudio de casos	A1 B2 B5 B8 C1 C2	12	18	30
Prueba objetiva	A1 A2 A5 A8 A13 C1	3	18	21
Lecturas	A5 B5	0	37	37
Análisis de fontes documentais	A1 B2 B5 B8 C1 C2	12	24	36
Sesión magistral	A1 A2 A5 A6 A8 A13 A19 A20 B1 B11	24	0	24
Atención personalizada		2	0	2

(*) Los datos que aparecen en la tabla de planificación són de carácter orientativo, considerando la heterogeneidad de los alumnos

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descrición
Estudio de casos	Estudo detallado de temas específicos relacionados coa descrición dos materiais que se estudan na materia.
Prueba objetiva	Exercicios individuais escritos de carácter teórico-práctico sobre as cuestións desenvolvidas durante o curso.
Lecturas	Lectura por conta do estudante de textos de carácter académico achegados polo profesor. Estes textos permitirán completar a formación das aulas e serán o material sobre o que se programarán actividades prácticas avaliábeis.
Análisis de fontes documentais	Exercicios de análise e descrición codicolóxica (sobre reproducións dixitais) ou, en xeral, relacionados cos contidos que se tratan nos diversos temas do programa. Tamén poderán ser Son actividades avaliábeis de carácter individual.
Sesión magistral	Exposición polo profesor de contidos relativos a cada un dos temas con apoio de documentación adicional en formato impreso ou dixital e de presentacións en powerpoint

Atención personalizada	
Metodoloxías	Descrición
Análisis de fontes documentais	O alumnado poderá consultar calquera tipo de dúbida ou problema coas actividades por medio de tutorías presenciais, correo electrónico ou, eventualmente, a través de Teams.
Estudio de casos	

Evaluación			
Metodoloxías	Competencias	Descrición	Calificación
Análisis de fontes documentais	A1 B2 B5 B8 C1 C2	Realización e entrega das actividades de cada tema propostas ao estudantado, que serán obxecto de debate nas clases prácticas. As actividades deberán entregarse por escrito nos prazos acordados.	25
Estudio de casos	A1 B2 B5 B8 C1 C2	Realización e entrega das actividades propostas ao estudantado en relación cos estudos de caso. Valorarase a intervención nas clases presenciais.	25
Prueba objetiva	A1 A2 A5 A8 A13 C1	Realizarase unha proba escrita individual de carácter fundamentalmente práctico en cada unha das convocatorias oficiais (xuño e xullo).	50

Observacións avaliación

Fuentes de información

Básica	- Agatti, M. L. (2003). Il libro manoscritto: introduzione alla Codicologia. Roma: L'Erma - Petrucci, A. (1984). La descrizione del manoscritto: storia, problemi, modelli. Roma: Nuova Italia Scientifica - Ruiz, E. (2002). Introducción a la Codicología. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez - Ruiz, E. (1988). Manual de Codicología. Madrid: Fundación Germán Sánchez Ruipérez - Sánchez Mariana, M. (1995). Introducción al libro manuscrito. Madrid: Arco Libros - Clemens, R. (2007). Introduction to manuscript studies. Ithaca: Cornell U. P. - Lemaire, J. (1989). Introduction à la Codicologie. Louvain-La-Neuve - Maniaci, M. (2002). Archeologia del manoscritto. Metodi, problemi, bibliografia recente. Roma: Viella - Gómez Rabal, A.-Hamesse, J.-Pavón Ramírez, M. (eds.) (2019). El lenguaje del arte. Evolución de la terminología específica de manuscritos y textos. Basel: Fédération Internationale des Instituts d'Études Médiévales (FIDEM) - Gillisen, L. (1977). Prolégomènes d'une codicologie. Recherches sur la construction des cahiers et la mise en page des manuscrits médiévaux. Gand - Muzerelle, D. (1997). Vocabulario de codicología. Madrid: Arco Libros
Complementaria	- Díaz y Díaz, M. C. (1988). El códice calixtino de la catedral de Santiago. Estudio codicológico y de contenido. Santiago de Compostela - Szirmai, J. A. (1999). The Archaeology of Medieval Bookbinding. Ashgate - Pächt, O. (1993). La miniatura medieval: una introducción. Madrid: Alianza - VV. AA. (2011). La fabbrica del codice. Materiali per la storia del libro nel tardo medioevo. Roma: Viella - Suárez González, A. (1999). Cómo se elabora un libro en el siglo XII. El proceso de confección bibliográfica a través de los manuscritos calagurritanos. Kalakorikos 4, pp. 105-122. - Fernández, D. A.-Martí Martínez, C. (2017). Fragmentos de códices litúrgico-musicales en España: apuntes para una historiografía y una propuesta de descripción (en Hispania sacra, 139, vol. 69, pp. 49-60). - Santos Paz, J. C. (2019). «Tabulae capitulorum» de las obras profética de Hildegarde de Bingen (en: Diagnostica testuale. Le «tabulae capitulorum», pp. 223-260). Firenze: Edizioni del Galluzzo - Santos Paz, J. C. (2014). El humanista Georg Hummelberg y las anotaciones del códice Harley 4986 (en Codices manuscripti & impressi. Zeitschrift für Buchgeschichte 95/96). Outros recursos de información (repositorios dixitais de manuscritos medievais, bibliografía específica, catálogos de manuscritos, etc.) se indicarán nas aulas e na plataforma de teleformación.

Recomendaciones
Asignaturas que se recomienda haber cursado previamente
Asignaturas que se recomienda cursar simultáneamente
Asignaturas que continúan el temario
Otros comentarios

(*) La Guía Docente es el documento donde se visualiza la propuesta académica de la UDC. Este documento es público y no se puede modificar, salvo cosas excepcionales bajo la revisión del órgano competente de acuerdo a la normativa vigente que establece el proceso de elaboración de guías